UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Machvmetis Saracenorvm Principis, Eivśqve Svccessorvm Vitae, Ac Doctrina, Ipséque Alcoran

Bibliander, Theodor

[Basel], [1543]

VD16 VD16 K 2583

Annotationes eruditi cuiusdam & recentioris sciptoris, quæ in alcorani manuscripti marginibus adiectæ fuerant, unà cum aliquot capitum argumentis & censuris, item uaria diuersorum exemplarium ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-98259

Visual Library

ANNOTATIONES ERVDITI CVIVSDAM ET RECENTIORIS SCRIPTORIS, QVI ALIcubi citat Nicolaum Cuſanum, quæ in marginibus Alcorano fuerũt adiectæ. Aliquot etiam capitum argumenta & cenſuræ.

Deus multis nominibus appellatur in hoc libro, ꝓpter multifariã illius potentiam. Dicit̃ itaqꝫ miſericors: quia bonis omnibus bonũ auget, malis omnibus uel pœnã ſuã minuit, uel æqualem reddit. Dicitur etiã pius: quia cunctos inuocantes exaudit, oĩbusqꝫ uolentibus ſubuenit. Dicitur item ſalus: quia expers eſt totius detrimenti, et quia ſaluat, donũqꝫ ſalutis dat beneficis, qui ſcilicet in ipſius dextra ſedebunt. Dicit̃ fortis, quia nihil eſt illi graue uel difficile. Nõ iracũdus: ſuſtinet em̃ ſuos detractores, & ſibi malũ imponentes. Dicitur etiã mundus: quia nihil niſi bonũ et honeſtũ diligit. Dicitur benedictus: uel quia ipſe ſolus eſt benedictio, uel quia cũcti benedicũt ei. Pater etiã dñs, ſed perfectius quàm cæteri: ipſe nãqꝫ ſolus omnibus rebus dñatur. Fides etiã, ſeu credulitas: ſed hęc nomina quibuſdã prioribus non aſſimilantur, omnes em̃ in eum credunt, ipſe autem in nullũ. Ipſe quoqꝫ firmat omnes, nullus autem eum. Teſtis: quoniam omnia noſcit, omniaqꝫ reuelabit. Fidelis: omne nãqꝫ dictum ſuum atque promiſſum efficit, nunquam mentiens, mendacium ſemper abhorrens. Dicitur etiam tector: multa namqꝫ celat, tegens illa mente ſua. Abundans: nullis em̃ indiget, omnia poſſidens. Largifluus: cũ & ipſe tẽporale bonũ, & æternũ tribuit. Cõditor: Ipſe namqꝫ ſolus omnia creat, et nihil ei eſt impoſſibile. Inſpector, uel uiſor: nihil em̃ latet eum. Propinquus: quia præſens ubiqꝫ. Immenſus: continet enim omnia, à nullo cõtentus. Altus: præeſt enim omnibus, omnibus ſuperior. Patiens: non enim eſt impetuoſus, ſed uindictam differt ad tempus. Potens, uel potentioſus: Illi namque cuncta leuia ſunt.

Notandũ eſt legentibus librũ iſtũ, quod licet Deus ipſe, prout Machumetus fingit, dicens ſe nec unquam legiſſe, nec literas uidiſſe, ne putetur ab illo compoſitus, legem iſtam manu propria ſcripſit, prophetæque prænominato tradidit, ut mundo prædicaret eam. Et tamen ipſe loquendo, perſonarum aſſumit uarietatem. Nunc enim loquitur in perſona Dei, nunc prophetæ, nunc bonorum Deum inuocantium, ipſiqꝫ gratias agentium: nonnunquam etiam bonos increpantium, ſecundum locorum diuerſitatem.

Nota quod liber iſte Alcoran eſt ſummæ apud eos authoritatis: Ita ut quiſquis contra aliquem diceret, ſtatim ſine mora interficeretur.

Dicunt etiam, quod ſi quis hunc librum in uita ſua millies legere potuerit, quandam mulierem in paradiſo habebit, quam paradiſitam uocant: miræ, ut ipſi delirant, pulchritudinis & magnitudinis: ita ut ſupercilia eius tanta ſint, quantus eſt arcus qui apparet in nubibus.

Sciendum autem, quod lingua Arabica maximã cognationẽ habet ad Hebraicam. Vnde & Arabes iſti, qui hic Iſmaëlitæ uel Saraceni dicuntur, ſicut Iudæi à dextra in ſiniſtram, non à ſiniſtra in dextram, ſicut nos, ſcribendo literas ducunt.

Eliph, lem, mim, a, l, m. Has† literas Arabicas in principio libri ponunt. quod ſigillum libri dicunt.

† tres.

Cauſa uero, quod ab huiuſmodi charactere inquiunt: quoniam

eliph, & in ordine literarum & in nomine Dei prima eſt apud eos. Per lem uero maieſtas Dei, per mim imperium deſignatur: ut inſinuent Deum omnipotentem, cuius hic nuncius, & huius præcepta.

Azoara Arabice, uultus Latine dicitur. Vnde quod nos capitulum dicimus, illi uocant azoarã. Sicut em̃ uultus maxime notat, quis uel qualis ſit homo: ſic capitulũ, quid ſequens litera dicere uelit. Secundum quoſdam azoara oraculum ſonat. Illi namque ſoli iudicium tribuit. Prophetas autem dicit fore patronos & adiutores ſuorum profeſſorum. AZO. I.

Primũ capitulũ iſtud breue matrẽ libri dicit ob hoc, quoniam ex eo tota lex originẽ ſort.t.ır, & fundamentũ: ſicut lex noſtra ex oratione dominica. Et eſt fundamentũ, & initium, & ſumma omnium orationũ eorum. Azoara *primum* ſeptem uerba continet. Verba ſententias uocat cuiuſqꝫ capituli, iuxta quoſdã eorum. Licet multi Saraceni dicant, ſe neſcire diſcernere, quomodo, uel qualiter hæ ſententiæ diſtinguãtur in ſingulis uerſibus. Oratio aũt in libri initio præmiſſa, quã matrẽ Alcorani uocãt, eo quod principium & finis eſt orationũ omnium eorũ. Verba ſunt Machumeti. Nam per totũ librum nullũ cuiqꝫ uerbũ adſcribit, niſi ſoli Deo colloquenti Machũeto. Miſericordi.) In primis ipſe Machumet loquitur, quaſi exhortans ad agendas gratias creatori: eo quod ſibi talẽ legẽ dederit. Nã deinceps per totum librũ quaſi Deus loquitur ad ipſum, aliquãdo ſingulariter, aliquando pluraliter. Aliquando uero perſonarũ uarietatẽ adſum t, ut quandoqꝫ ipſe propheta loquat̃, quandoqꝫ boni inuocantes, uel malos increpãtes, ſecundũ locorũ diuerſitatẽ. Hoſtes Dei Iudæos uocat, quia Chriſtũ prophetã optimũ abſqꝫ peccato ſemꝑ uiuentẽ, iuſtiſſimũ, & à uirgine natũ abſqꝫ reatu ſuſpẽdere uoluerũt. Cui multas cõtumelias intulerũt, & prophetas multos antecedẽtes multis modis penitus afflixerũt, multos etiã morti dederũt. Chriſtianos dicit erroneos tum quia putat illos adorare tres deos, tum imagines. Iudiciũ ſ. dies. Poſtre.) dies ultima, qua cuiqꝫ dabitur merces iuſta.

Beneuol.) ſcilicet ut prophetas.

Azoar. 2 Capitulũ de boue ducentorum octogintaquinqꝫ uerborum. Singula cap. de aliqua re, quæ in eo ſpecialiter memorat̃, appellat. Sicut iſtud primum, quod idcirco de boue nominatur, quia hic fabuloſe intexit cuiuſdam uaccæ mentionem. Cuius tamẽ rei memoriã in ueteri teſtamento eſſe conſtat: ſicuti & multarum fabularũ, quas hic mendoſe inducit, tam ex nouo quàm ex ueteri teſtamento penè omnes materias habuit, licet omnia mendaciſſime narret, ſicut Iudęi eum & hæretici docuerunt. In primo capitulo ſtatim orationes & eleemoſynas laudat: ut ſcilicet ſub hac quaſi boni ſimilitudine, ad ſibi credendum incautos alliciat. Et hoc per totum librum nota, quia mira calliditate quando aliquid & impium dicturus eſt, uel iam dixiſſe ſe recolit, mox aliquid boni uel de ieiunio, uel de oratione, uel de laude Dei interſerit ita: Sicut poſt aperiens turpitudinẽ mendacio ineſcatis, quo ubique plenus.

Domini Ieſu.) Hoc dicit propter Chriſtianos, quos mirabili inſania putat tres deos credere, quia Chriſtũ & Spiritũ ſanctum æquales Deo patri dicunt. Et nota, quod in iſto hæreſis Arriana reuixit. Manum.) Hic iactat, quaſi nullus hominum talem librum facere poſſit. Paradiſo.) Nota quia talem paradiſum uitamqꝫ promittit, ſcilicet carnalium deliciarũ. Quæ fuit antiqua hęreſis olim, & in iſto nunc peius repululat.

4 Admittit Alcoran, Chriſtum ſe-
quentes præferri omnibus: cum Chri
ſtus ſit omnibus ſanctiſs, prophetis ſu
prapoſitus. Ideo ſubiungit, præ cæte-
ris prębuimus te, ex intentione. Inten
dit Chriſto ſcilicet potius adhęrendũ:
prout late deducit Nicol. Cuſanus
Card. cap. octauo, in Cribratione Al
corani. 5 De gente Ioachim du-
centorum uerborum.
7 Vt cauti & præmuniti (præmo-
niti legendum) ſint in bellis.
8 Quot uxores habere debeãt, & de
ſubſtantia eis diuidenda, & de multa
cura mulierũ. 9 Item de mulierib.
Et præcepta quædã ſtulta, & ut poſt
coitum & egeſtionem anteq; orent,
lauent culum, & cætera uerenda.
10 Cohortationes ad pugnã, & ea
quæ ſępe ſolet deliramenta repetit.
11 In qua aſſerit, nõ occidiſſe Iudęos
Chriſtũ, ſed neſcio quẽ ſimilem eius:
nec Deum habere filiũ. Itẽ ſolitas inſa
nias dicit: quod & ſæpe facit.
12 Ea quæ ſolet, repetit more ſuo:
Vana & fabuloſa & impia intexit.
13 Chriſtianorũ ſacerdotes & pſules
dicit magis ſibi credere. Quod ualde
dolendũ eſt. 14 Hic dicit, non ſibi
datum à Deo miracula facere, & cæte
ra bona, & friuola, quæ ſolet.
15 Iterat quæ ſolet: & fabulæ de A-
braham, & quibuſdã alijs prophetis.
16 Multiplicat ſolitas nęnias, & in-
ſanias repetit.
17 Hic retexit fabulas infinitas de
Adam & Eua, & Belzebub, & pro-
phetis quibuſdã inauditis: & de Moy
ſe ſolita deliramenta, & inſanias, &
uerba ſtultiſſima reiterare nõ ceſſans,
agitante eum ſpiritu maligno.
18 Eadem quæ ſolet, deliramenta
repetit: pugnas & deprædationes cõ
tra eos, qui ſibi non credunt, inceſſan
ter perſuadendo.
19 Ea quæ ſolet repetit, & maxime
cohortationes ad pugnam, & ad præ
dam, & ad rapinam.
20 De ſolitis nugis, atque men-
dacijs.
21 Solitis inſanijs & mendacijs ple-
na. 22 Continet fabulas & men-
dacia de Ioſeph, neſcio ubi inuẽta, &
à ſacra hiſtoria omnino aliena.
23 Solitas fatuitates ineptiſſimas
replicat.
24 Stultitiæ & uanitatis plena.
Nota ſimilitudinem arboris.
25 Solitas fatuitates replicare non
ceſſans. Exig.) Hic dicit diabolũ ex
igne creatũ. Plaſm.) Replicat fatuita
tem, de adoratione Adæ ab angelis.
26 Verba iterũ atq; iterũ replicans
ſtultitiæ atq; inſaniæ pleniſſima. Ex-
empl. null.) Nota exẽpla, quæ ponit.
Mendax.) Hic excuſat ſe nõ eſſe mẽ
dacẽ, cũ tamen nihil aliud quàm men
dacia ubiq; & per totũ fingit. Lati-
ni.) Hic ſpecialiter cõtra Latinos lo-
quitur. Villæ.) Nota parabolam.
27 Seruũ.) te ſcilicet ô Machumet.
Lõginq.) id eſt, Hieruſalẽ. Harã, id eſt
Mechæ. Parente.) Nota de honore
parentũ. Ne ponas.) ſcilicet quod
Deus habeat filiũ uel æqualẽ. Ora-
tio.) A' mane uſq; ad ueſperã oratio-
nibus incumbendũ eſt. Licet oẽs.)
Si omnes homines & diaboli conue-
nirent, non poſſent facere librum ſi-
milem Alcoran. Nec filium.) Soli-
tam blaſphemiam replicat.
28 Deum habere fil.) Nota impie
tatem magnã. Adoleſcent.) Nota
quomodo peruertit hiſtoriã illã, quæ
inuenitur de ſeptẽ dormientibus, &
quàm mendaciter & turpiter eã nar-
ret. Nihil te fact. firm.) Nota ut
nihil affirmet. Parab. de duob.)
Nota parabolas ſtultiſſimas.
Moyſes.) Fabula ſtultiſſima de
Moyſe. Alex.) Nota fabulam de
Alexandro ridiculoſam.

29 Hic

29 Hic eſt mediū Alcorāi diabolici. Azoara XXIX. fabulas habet mēdacíſſimas atq; ſtultiſs. de Ioanne baptiſta, de natiuitate Domini, de Moyſe, de infinitis atq; ridiculoſis †merai. Ioannes.) Nota mendacium impudēs, & quod nullam omnino ſcripturarū ſciebat: qui nomen Ioannis & in propheta Hieremia, & in libris Machabeorum præceſſiſſe non nouerat.

Spiritum qui mutar.) Nota, quàm hæretice delirans, uult dicere, nunciū qui miſſus eſt ad Mariam, ipſum ſpiritum Dei fuiſſe in ſimilitudine hominis, miſerrimus, quid dicat, neſciēs.

Imprægn.) Nota turpem & mendacem narrationem, atq; hæreticam, de partu uirginis. Mihi quidem orat.) Nota impietatem, quam repetere non ceſſat. Deum filium.) Solitam blaſphemiam replicat. Per alchirna, Locus idolorū.) quæ deſtruxerat, *intelligitur.*

30 Stultitiarum, & fabularum, atq; impietatum pleniſſima. Tua ſorore.) Vbiq; mendacia, quæ à diabolo didicerat, repetit etiā cōtra ſcripturā. Noſtris act.) Nota dictū. Ad uxor ali.) Non ſeruauit hoc præceptum peſſimus ribaldus, quia multorum uxores rapuit.

31 Mendacijs & uanitatibus copioſe referta. Villa.) ſcilicet Mecha, uel quælibet alia. Cibis pot.) ſcilicet ut eſſent fortes fortes, ſi qui pugnādo intulerunt leges. quod uult dicere de Abrahā, & de Moyſe, ſcilicet quod pugnādo, & uiolenter cogendo ad legē ſuam homines cōpulerunt; ut tali exemplo magis animet eos ad pugnandū & interficiendū omnes, qui ei credere nolebāt. Ipſum cōfund.) id eſt, ipſam falſitatem ueritas cōfunderet.

Deum filiū.) Nota ſolitā impietatē. Dauid.) Nota fabulas ſtultiſſimas de Dauide & Salomōe. Martial. indū.) Dicit inſanus, quod Dauid primus inuenerit artificiū loricę faciendæ: cū in ſcriptura ſacra legatur Golias, quē ipſe Dauid occidit, habuiſſe loricam.

Mulierū opt.) Nota dictū de Chriſto & matre ipſius. De matre Domini uult dicere, ſed impie dicit atq; hæreticè, Deum ſcilicet inſufflaſſe ei animam ſuā neſcio quā. Alchifl.) Nota fabulas infinitas, & Alchiramū prophetam inauditum, quem magis arbitror aliquem fuiſſe diabolum.

†Leg. nænijs.

Prænoſcitur à Deo.) Hoc dicit in excuſationem ſui, qui propheta non erat, niſi diaboli.

32 Variantes leg.) Chriſtianos uariatores legum appellat, uolēs dicere illos Euāgeliū corrupiſſe, & ad ſuum libitum cōmutaſſe. Abraha.) Abraham dicit fundaſſe templum Mechæ.

Tibi controuerſ.) Deum ſcilicet cōtemnunt, non te.

33 Caſtitatem.) Nota, & uide caſtitatem diaboli. Aifferdeū.) Locus paradiſi, quem iſte ſuis promittit. Filiū mori.) Nota ſtultitiā & impietatē ſolitam. Nota hic, de Chriſti et matris ſuę paradiſo. Nos ueritatē nūcio.) Nota quàm miſere et ſtulte putat filiū Dei à nobis quaſi alium Deum intelligi.

34 Vana, ſtulta, impia. Vxorib. impon.) Nota cōpaſſionē eius circa mulieres adulterātes. Male loquent. de mul.) Itē cura mulierū, quas credibile eſt eum rogaſſe, ſicut ſuū familiariſſimum, ut de eis in Alcorano ſuo loqueretur ſtudioſe, easq; attente commendaret. Domū ingr.) Nota. Dicit ut nullus ingrediatur domū niſi ſuam propriā, nō tamen repente ingrediat: ſed antè aduentu ſuo nunciato: timēs uidelicet depræhendi cū uxoribus alienis, quas aſſidue ſcortabat leccator peſſimus. Domibus de.) Nota qualiter ſit orandum. Nubium nigerr.) Nota ſtultitiam. 35. Vana, ſtulta, & impia. Hath, Them.) Nomina ſuorū pphetarū. Intercapedo,

eſt

eſt ſpacium inter unam rem & aliam.

36 Nutriui puer.) Nota mendaciū de Moyſe. Si ceperitis.) Nota, quāta fabuloſitas. Hut.) Nota Hut et Hat ꝓphetas, qui nūq̄ fuerūt. Themuth.) Nota ſuperius iſtum omnes iſtas fabulas induxiſſe: quas iterum repetit, non habens quid dicat. Peſſundauimus) id eſt, conculcauimus.

37 Pauimentum.) Nota inſaniam.

38 Harā, prohibitis à nutritura eius.) Hale licitum ſignificat, Harā illicitū. Mundanæ petu.) Nota ſtultitiā atq̄ mendacium. Non enim qui bene utitur diuitijs, in futuro ſæculo perdet. Karon.) Nota, quomodo nō habens quid dicat, ad fabulas Iudæorum cōuertitur: ſicut & ſæpe facit.

39 Imagines.) Hic loquitur contra imagines Dei. Abrah. diues.) Nota paulò ante illum dixiſſe, quod qui diues eſſet in hoc ſæculo, in alio perditus eſſet. Nunc autem dicit, Abrahā diuitē in hoc ſæculo, & tamen bonis cōnumerandum. Et hanc eius cōtrarietatem atque ſtultitiam ferè ubique inuenies.

40 Stulta, uana, et impia.

41 Vana, ſtulta, & impia.

42 Vanitatis & fallaciarū pleniſs. De ſuo ſpiritu inſufflās.) Deus de ſpiritu ſuo inſufflans Adæ, &c. ubi nota opiniōem ipſius de anima. Incredul. in ign.) Nota, quanta contrarietas. Illum quē dixit perpetuo in igne mānſurū, ſtatim dicit ad Deū cōuertendū.

43 Vana, ſtulta, & impia. Tuas muli.) Nota, quanta cura de mulieribus ſuis: quas ad minus XIII. habebat. Viri ſeu fœminę.) Nota, quomodo poſt tantam curam mulierum ſuarum, ſtatim ſermonem facit de caſtitate: ut cooperiat leccitatem ſuam, qui præ cunctis hominibus in mulieres libidine inſaniebat. Tu uirū à Deo dit.) Hoc dicit propter ſeipſum, introducēs Deum ſibi loquentem, ut cuiuſdam uxorem, quam ualde amabat, licenter ſtupraret, & poſtea ſibi eam uxorem acciperet, quaſi ex pręcepto Dei dantis ſibi licentiam ſicut prophetæ ſancto, quā alij nō habebant: uidelicet ut oēs adulteri ſint. Tibi mulier.) Nota iterum leccacitatem, quomodo facit ſibi Deum loqui, ut quaſcunq̄ uoluerit, cōſtupret. Nullus prophetæ.) Nota quomodo uult cooperire, & quomodo temperare, quod ſuperius dixerat. Hoc totum propter uxores ſuas dicit, ſicut zelotypus, & adulter peſſimus. Midena.) de tali loco.

44 Vana, ſtulta, & impia. Salom.) Nota, quanta fabuloſitas de Dauide & Salomone, & quotiens eā reiterat. Corā Deo.) Nota, quàm inſanè & ſtulte loquitur, ſicut dæmoniacus. Miſſus cunct. gentibus.) Hic dicit, quod ſit nuncius ad omnes gētes. Homo mag.) Nota, quomodo conſcius ipſe ſibi de ſe putat oīa dici. Ita enim erat omnino, ſicut dicebat illos dicere de ſe.

45 Vana, ſtulta, & impia. Alkmer, eſt aliquid uile & modicū.

46 Leccacitatis plena. In paradiſo lect.) Nota leccacitatem inſanā, & paradiſum, quam promittit ſuis.

48 Dauid.) Nota inſanias fabuloſiſſimas, quæ ſequuntur. Portę parad.) paradiſus Machumet. Hominē de lut.) Nota, qualiter iſtam ſuam primam fabulam, quā diu intermiſerat, modo repetit, quid dicat nō habens.

49 Si Deus fil.) Nota inſaniam ſolitā, & blaſphemiā. Tribus recepta.) Hic uult dicere, quod in uulua uel in matrice mulieris tria ſunt receptacula, ubi formatur homo. Quod ei forſitan aliquis phyſicus dixerat. Octo parilia beſtiarum more ſolito inſipiēter dicit: cum non ſolum octo, ſed multa parilia beſtiarum fecit Deus. Credentium primū.) Dicit ſe primum credētium. Alcorā falſ. expert.) Imò omnis

nis quodãmodo ueritatis. Exemp.) Nota exemplum.

51 Stulta, uana & friuola. Hic libet à Deo.) Mẽtiris, ſicut penè ubiq;.

52 Solitis nugis atq; mendacijs pleniſſime referta.

63 Stultiſſimis mendacijs & nugis plena. Chriſto.) Nota de Chriſto, & parabolis ipſius, & de ſolita impietate.

54 Impia atq; ſacrilega.

55 Stulta, uana, et impia. Filijs Iſ.) Nota hic quid dicat de filijs Iſraël.

56 Stulta, uana, et impia. Nõ ſum præm.) Dicit hic, ſe neſcire quid ſibi ſuisq; gerendum ſit. O Deus fac.) Nota ubiq; ſtultitiam.

57 Stulta, mẽdax, et impia. 58. Azoarã, oraculũ uel præceptũ. Azoaras ſingulas chartas Alcorani dicit: quas per Gabrielem ſibi à Deo mitti mẽdaciſſime confingebat, non ſimul, ſed paulatim dicens eas ſuper ſe uenire.

59 Diabolica & inſana.

61 Per uent.) Nota, quàm ſtulte iurat, quod ſcriptura eius uera ſit, & quâm inſana iuramenta facit.

62 In.) Nota iterum ſtultam iurationem.

63 Vana, mẽdax, & impia. Subleuatus.) Dicit ſe in cœlum eleuatum, et locutum fuiſſe cum Deo. Vana nomi.) Nomina idolorum, quæ tunc colebant Saraceni, dicentes fœminas ab ipſis eſſe creatas. Qui tũc.) Hoc ſimiliter. Aſcheare.) Nomẽ gentis alicuius, quam fingit, fuiſſe ſicut & alias multas, quæ etiam nunquam fuerunt.

64 Luna.) Aliquod ſignum contigerat in luna: quod dicit per ſe factũ. Themuth.) Nota, quoties iſtas fabulas de Noë, & de Hat, & de Themuth iam iterauit, non habens aliud quid dicat. Camel.) Ecce iterum camelam Themuth, quàm occiderant ei neſcio qui, qui nolebant ei credere. Pſalt.) Cuius pſalterij mentionem facit, neſcio. Sed puto, quod audierat ab aliquo nominari pſalterium, & putat ibi ſcripta eſſe, quæ nũquam audita ſunt.

65 Hermodactyli fructus ſunt palmarũ. Hominem de Celcal.) Nota ſæpe repetitam fatuitatem de angelis. Omnis res mund.) Quàm inſane loquitur ſicut diabolico ſpiritu agitatus. Ignem clariſſ.) Nota quàm ſtultè dicat ignẽ clariſſ. atq; fumoſum. Paradiſ.) De paradiſo ſua, nota plurima.

66 Paradiſ.) Nota, quod huiuſmodi paradiſum ſemper deſcribit & promittit. Diligũt enim Saraceni talia delectamẽta, eſſe ſcilicet ſemper in hortis, inter arbores atque aquas, habere ſecum pulchras mulieres, comedere delicioſe, luxuriari, & cõcumbere indeſinenter.

67 Scitote uitam huiuſ.) Nota bonum dictum. Nullum animal.) Hic loquitur de præſciẽtia. Chriſto.) De Chriſto & euangelio.

68 & 69 Vana, mendax, & impia.

71 Chriſtũ.) De Chriſto, quod prenunciauerit Machumetum, & ipſius nomen expreſſerit. Chriſtus Ieſus.) Iterum de Chriſto.

73 Vaniſſima & impia.

74 Diabolica.

75 Mulierib.) Nota, quanta eſt ei compaſſio circa mulieres.

76 Hic facit ſe increpari quaſi à Deo, quare aliquid de ſuis uxoribus ſuſpicentur: cum ſint ipſæ bonæ, et nõ ſit opus eis aliquid prohibere. Iura iurand.) Quæ iuramẽta coëgerat eas facere, quod Dei fidem ſeruarent. Inſuff.) Nota quod ſæpe repetit de inſufflatione animæ beatæ Mariæ, & quid intelligat ex præcedentibus & ſubſequentibus, diligens lector inquirat.

78 Calam.) Nota fatuum iuramentũ. Iterũ crebro.) Et tu peſſime, qui non ceſſas ſtultiſſima iuramenta facere, de illis es. Alius.) Aduerte lector, q̄d alius genitiuus in hoc opere pro al

terius quaſi ſemper ponitur.
80 Vaniſſima. Quinquaginta an.) Nota fatuitatem de annis, &c. Mulieres prop.) Aduerte hic peſſimũ ribaldum, in facto libidinoſum cum uxoribus proprijs.
81 Diabolica.
83 Vanitatis & inſaniæ plena. Fraudetur.) id eſt, ſcindetur.
85 Mendax, ut ſuprà. Per diem.) Iuramenta fatua, quæ Deo adſcribit.
86 Mendax & uana. Paradiſ.) De paradiſo ſua.
87 Per angul.) Nota ſæpe ſtultiſſima iuramenta, quæ Deo attribuit.
88 Timentes ſuffic.) De ſua paradiſo. Optimaq́ꝫ remunerat.) Mẽtiris, quia maior eſt, quam Chriſtus in Euãgelio promiſit. Angeli.) Proſequitur ſuam fatuitatem de angelis, quos de igne creatos aſſerit, & mortuos, & tandem reſurrecturos.
93 Paradiſ.) De paradiſo ſua.
98 Aliorum autem facies.) De paradiſo ſua. Illos caſtig.) Cur ergo præcipis, ut gladio ad tuã legem conuertantur homines? Et ſi non coactor ſed doctor es, cur nõ rationibus ut homo, ſed potentia ut beſtiæ & animalia bruta homines ſubijcis? Sed ut mẽdax ubiq́ꝫ tibimet ipſi contrarius exiſtis.
107 Noctem alchideram uocat, in qua dicebat ſuper ſe ueniſſe angelos, & attuliſſe Alcoran.
108 Librorũ ho.) Librorũ homines & legibus ſubditos, Chriſtianos uocat et Iudeos. Maxime aũt de Chriſtianis uult dicere, quod ante ſuũ aduentũ diſſenſiões habuerint, & nihil ſciuerint: ſed ipſe attulerit bonam legem, & legerit eis libros benedictos. Deo particip. adiung.) Chriſtianos hic maxime notat, putans infœlices, quod tres deos credant.
115 Nunquid.) Hic tangit aliquam fabulam inauditam, ut uideatur dicere mirabilia.
116 Homines Coraſch uocabãtur, de quorum progenie ipſe erat.
121 Amilcaſ.) Iſte aliquis erat inimicus eius.
122 Deum unum.) Nota impietatem, quam nec in fine tacere poteſt.

FINIS.

LECTORI STVDIOSO.

Tanta religione ac fide uſi ſumus in deſcribenda etiam infenſiſſimi Chriſtianæ religionis noſtræ inimici lege, ut exemplari primo quod imitari per omnia ſtatueramus, quia deprauatiſſimum tamen erat, ad duo alia quæ paulopòſt amicorum aliquot opera nacti ſumus, diligenter collato, & conſulto etiam ubi neceſſe uidebatur Arabico optimè atque emendatiſſime ſcripto, quicquid uel leuiter uariarent illa inter ſeſe, uel cum melior quoque lectio forte animo noſtro occurreret, annotandum id qualecunq; eſſet, atque hic ſeorſim adijciendum eſſe operæprecium duxerimus. Itaq; etiam hanc induſtriam noſtram, Chriſtiane lector, æqui boniq; conſule.

ANNOTATIONES VARIAE LECTIONIS DIVERSORVM QVATVOR EXEMPLARIUM, quibus in deſcribendo conferendoq́ꝫ ſumus uſi: primo numero paginam, altero uerſum denotante.

5 Peſſimum — Aliàs peſſimi
7 translationem — al. transferri
2 16 produxi — al. ex arabico ad latinitatem perduxi.
24 Hoc ego — al. Hæc ego
39 Forte legend. Quam ſi ſuperfluam quidã ratus fuerit, quoniã quibus reſiſtere debeant talibus armis muniti, nõ aſſunt, nouerit, &c. et ita habebat ferè exemplar Latinũ Conſtãtinopoli ſcriptũ, quantũ ex lituris cõijcere licuit.
2 3 peracta — al. parata
29 ſiue Iſma. — al. & Iſm.
34 Sicq́ꝫ Deum cod. trium — al. Sicq́ꝫ dum al. trinum
41 Vnde plur. — al. Vnde dom pluraliter
46 omnis peccati immunem, &c. — al. omnis mendacij atque peccati immunem Mariæ filium

5 10 putant etiam al. putant. e. leg. enim
21 diaconibus leg. diaconis
23 legend. hanc moderni.
33 inſiſtendo forte legendum infeſtando
4 15 pthomos al. per thomos legend. per-
tomos. Nam ſingulas Azoaras, id eſt, uiſio-
nes ad ſe perferri finxit, ut quidam dicunt.
20 propriando In altero exemplari de-
ſunt hæc. al. properando. forte legend.
probando etiam reprobauit
21 Deum al. Dominum
25 uaccinus leg. fatuus
26 niſu al. riſu
29 ac gentis leg. ad gent.
30 ueſanit pro, inſanientium ritu bla-
terat
33 ſeduere al. deeſt uere
46 primo ſumptam al. patriæ, legen-
dum, patriarchæ ſumptam eod. legen.
Et ſuper hæc
5 1 atque multorum al. atque multorum
aliorum libidini patens atq;
2 adiunxit Legendum uidetur, maio-
rem ſibi uelut exemplo prophetico nume-
rum perditorum adiunxit
10 prædicatio al. prædicando
12 ſomnia al. ſemina
16 uel Saracenorum al. & Sar.
17 tota al. deeſt
19 complebitur leg. complebuntur
30 unum fil. al. uerum. al. uerbum
31 dicendo al. de Deo
40 meritum al. nutum
6 4 fœlicitatem al. diuinitatem
eod. quam rem quam
6 extitit al. extiterit
11 conijciet al. uiciet
18 Et hic leg. hoc
19 eo temp. al. eo adhuc tempore
25 multis uoc. etiam uocatis
34 inquirere inquiremus
35 minimus al. humilis
41 pudor al. dolor
43 ganiret forte garriret
7 12 ſerio al. ſero
16 greſſum greſſus
19 huc uſq; al. huc uſq; dicam. forte legen-
dum, Non dicam quàm pernitioſis
22 noluit leg. uoluit
35 pro ſui al. profui
36 tamen al. tantum
37 coagmentatum al. commentatum
39 minus tamen alib. minus obnixe
8 12 faſtidium alib. meum faſtid.
24 cuius poſtrema al. iudicium. cuius
9 9 P. Iſta litera nõ eſt aliud niſi paragraphum
arabicum. Ita in margine erat annotatum in
exemplari altero.
10 annuunt al. amminutis

ſeq; non aliam legem quàm rectam
13 mutantes al. militantes
eod. ſimul incon. al. ſimul & incon.
15 tonitrua al. tonitrus
24 Sin autem, pro ſin minus, ſubinde po-
nit interpres
29 tamen al. cum
30 nefanda & à Deo al. nefanda & adeò
33 omniſciens al. omnium ſciens
38 ſuæ præ ſuæ ſapientiæ
10 1 ſi hab. al. ſcilicet hab.
9 Sit autem. Sit autem mentis ueſtræ
conſtans
17 alius, pro alterius, ſæpiſſime ponit
41 Illis itaq; al. Namq; deſcendentibus
11 7 annoteſceret leg. innoteſceret
10 reddidiſſe leg. redijſſe
19 tamen al. autem
eod. bonam al. bona
21 E uocem al. & uocem
30 parantes. leg. præferentes. al. præſentes
36 P. Cæteris que al. Moyſi, cæ-
teris que
43 qui al. qui dicentes, uos nulli niſi
libro uobis dato credere ueſtræ legi
12 13 Salomoni al. Solomoni bono pat.
eod. præſagiorum. al. præſtigiorum
22 cœlóque. pro cœlo terra q;, præpoſitione
tranſpoſita
26 inuigilate orationibus inuigilate
47 niſi bene al. niſi tantum
13 1 Licet ipſi al. ipſi tuæ, aliàs tantum
14 mediatorem. alib. filium. forte leg. fidum
14 44 quemlibet leg. quolibet
47 eis q; nullum. aliàs deſunt uerba iſta, eis q;
&c. uſq;, cum ſectam, &c.
15 19 deriſorum leg. diuiſorum
24 quiſq; pro unuſquiſque
35 ferè ferè uſq; ad
43 nemo nemo niſi uobis
47 multum al. inultum. inde menſe
16 13 uiæ al. me
15 repatriati pro patriæ redditi, ſeu reduces
20 diſcretiones leg. diſcretiores autem
36 Deo uitæ al. Deo omni uitæ
40 diſcretiuis al. diſcretius
17 1 Litium. Litem pro bello ſubinde ponit
ſuo more
5 Guerra, Gallicum uocabulum pro bello
6 diſſidentes, al. diffidis pro diſcrepantes
33 emundatis al. emundatæ
39 redimantur leg. reducantur
18 6 pollire leg. polire
20 Ita uos al. itaq; uos
46 imminere al. innumeri
19 20 Ipſe ſcit pro, ſcit præſentia & futura,
ſubinde ponitur.
21 comprehendite leg. comprehendente
31 Item qualiter al. à me

20 3 oſtendendo leg. oſtentando
13 cogitationum al. cogit etiam ueſt.
14 tum pecuniæ al. tamen
17 ueniam leg. delictorum ueniam
18 quandoq; leg. quidem
27 ſufficientibus al. ſuis ſubijcientibus
40 rediens al. digrediens
21 19 me al. uel
29 mater, uide annotationes 1 capitis
33 pater al. ipſum
40 multari al. mutariue
22 7 prohibetur al. prohibet
10 deceptare leg. diſceptare uetuerit
15 tortoris leg. tutoris
22 dator leg. dator & mortificator, cui
46 permittit fortè promittit
23 5 mulieribus leg. mulieribus ſplendidior & mundior
7 Tibi quæ al. qui, leg. Tibi'q;
33 eis'q; leg. eos qui
36 profligam. leg. profligabo
42 firmũ al. cũ firmũ nullatenus credere uelis
45 ueſtri'q; al. noſtri'q;
24 13 ſolum al. ſolus
14 agnitis al. traditis
34 nos al nobis
44 teſte leg. teſtes
46 diuina'q; al. deeſt
25 3 facti ſuam al. facti ſunt
38 tibi leg. tibi ueraciter patef.
26 13 ueſtro al. modo
14 pręmuniti, ꝑ pręmoniti ſubinde ponitur
16 rodunt al. ungues rodunt
20 Indurau eritis. Indurare pro perſeuerare aliquoties ponit
29 ſitim al. ſimiliũ. leg. ſimul uel ſimilium.
37 legatum al. ligatum leg. & ipſum legatum'q;
40 & pro &c. al. deſunt
27. 2 Incubuerint al. ſimiliter & cæteri incubuerint. Iſti quidem &c.
14 item al. igitur
23 obſtinantiam al. abſtinentia leg. obſtinacia
28 4 perpetra pro impetra
eod. conſolens al. conſulens
16 prauis al. praui
28 congregati al. congregari
44 quem leg. quo
46 antecedentes anteced. paratum al. &
2 & ab hac al & ab hac ab ijs leg. & ab hac & ab illis
29 43 fœminis al. fraternis
46 rectum al. recte
30 leg. mulier adulterio quatuor &c.
23 leg. ueſtras propter mendacia
30 36 ſpecta al. ſuſpecto leg. ſuſpicione
31 3 ſecretum leg. ſecreta plana uel palàm
9 partis uere al. partus uero datoris libri
32 26 maximo al. maxime
37 Antheut leg. Amotheat
40 quàm effrenes leg. quo effreniores
33 16 leg. propter malos homines
20 leg. præ cæteris ſuadere, ut manus
43 duplicatur leg. duplicabitur
34 17 leg. bonum propter hoc redimat
35 17 leg. namq; ter uel tibi magnus.
27 leg. amorem ſuum retrahit
28 abuiam pro deuiam
31 omnes benefaciẽtes Ab hoc loco uſq;, rem etenim inuoluentes &c. omnia deſiderantur in altero exemplari
43 Sic leg. ſi
36 12 Viri al. P. Viri boni
21 connit[illegible] leg. coniuncti
37 3 ſibi ſuis'q; noſtris uel nil agerent. Hæc uerba ſex deſunt alias
9 prius leg. poſt
38 29 perdit al. perdat
39 11 leg. multa uero adhuc
15 al. niſi Deus omnipotens
19 leg. à Deo uero ueniæ
25 prædeſtinatum al. prædeſtinaturum
28 Ingrediemur al. uos ingrediemini
40 ipſum al. Deum
40 5 multum terram leg. multi in terra
8 oppoſitum al. ſuppoſitum
18 P. poſt, &c. Hæc deſunt in altero exemplari uſq;: Illos quidem
31 monſtratam al. monſtrauimus
45 effeciſſe leg. effeciſſet
41 6 hæc leg. hoc
17 noſtra al. mea
18 ſimiliter incred. al. ſimul incredulos &
35 marciam leg. inertiam
41 cæteris al. certus
45 obſtinanciam leg. obſtinaciam
42 23 perpetrabant al. ſpectabant
47 niteris leg. nitemini
43 6 Quando al. Et non, leg. Quando non
16 ulterius al. alterius inde
28 alias cehilatim. In Arabico בחירתין שאבתין קצילתין חאם
45 quæret. uel potius quæſiturum
44 35 uenies al. ueniens
45 23 hic nequaquam legen. hæc uel hoc
35 curia al. iura
41 ad cœlos. al. aut cœlo per ſcalas aſcendere
46 7 aſtruximus leg. deſtruximus
15 ſubita al. ſubito
22 cognoſcatis al. cognoſcitis
47 10 te uſq; leg. uſq; quo uerbum aliquod
44 noſtrûm al. ueſtrum
48 2 poſterioribus al. paſtoribus, leg. poſteris
12 ammonere leg. admonere
2 crediditſſe pro credituros fuiſſe
13 annotat al. annoſcat, fortè, agnoſcit
27 ut al. ne

29 qua al. Quia
31 calidos leg. callidos
38 quit al. quint. leg. quiuit, uel quæſierit
50 30 decolandum leg. decollandum
51 3 prædicatas al. prædicans, uel prędictas
15 utilimum pro utiliſſimum
39 ueſtra al. noſtra
44 fuerit al. fuerunt
45 formans leg foras
46 reditione leg. redditione
52 13 delectionem al. detectionem
21 perhibimus al. phibemus. leg. peribimus
53 9 Bonoq; al. Bono quoq;
13 ſimliter al. ſimiliter
54 25 factores. pro fautores, uel ſectatores
55 8 ſuſtineant al. ſuſtineat
24 uidentibus al. ludentibus
56 13 dimittent al. demittent. Et pro Ego, habent, Ergo
27 diſſerptim al. diſcerptim
57 1 meus leg. meos
5 meo al. modo
6 ſtabulis al. ſtabilis
12 inquam al. in quem
59 1 animabus leg. animalibus
32 ſume al. ſumme
37 Hæc al. hic. leg. hæ
60 14 Quoniam al. Quando
33 perpenderet al. compræhenderet
61 11 aliud al. alij
30 increator leg. in creatura
62 26 munitos al. inimicos
37 in menſe leg. immenſæ
63 5 uendiderũt al. uendiderint. et pro ſunt, ſint
12 timendus al. timentibus
14 Deum leg. diem
27 altiorem al. maiorem
33 Heunami al. hennaim Arab. חנינין
47 Ozair Arabice עזיר
64 1 efficiet al. efficit
18 altiſcens leg. adſciſcens
27 Quid al. Quod
28 loquentium al. loquenti
42 redeuntibus al. reddentibus
45 ueſtrã nobiſcum leg. noſtrã uero uobiſcũ
47 noſter al. ueſter
65 6 ſed leg. ſed ſi
7 retrambuli pro deſertores
25 conſtructores al. conſecratores
26 leg. ſimilibus ac incredulis
32 factoribus al. fratribus. leg. fautoribus
40 derelictum al. delectum
46 beneficia leg. benefici atq;
66 2 placita al. pollicita
22 factoribus al. fratribus, uel fautoribus
26 enim al. etenim
45 primis leg. præmijs al. primus
47 leg. Medinenſium: & pro litem, librum
67 1 bis al. his

25 contraria al. gratia. legendum, prohibenteſq; contraria
34 uindexq; al. iudexq; ueſter
68 35 Deum quamtotius, al. dominum quãto citius. leg. Deũ quantotius, id eſt e ueſtigio
69 7 prouectiorem al. profectiorem. leg. perfectiorem
18 pœnitentem al. petentem
24 dedecore leg. dedecere præmendi
28 adſit al. Abſit
36 Ett'ne al. Et
39 hic leg. hæc
70 13 conſcriptus al. adſcriptus
26 omni ueſtra leg. omni uitæ ſubſtantia
31 uergitis pro torquetis
42 Neſcitis pro ignorantia
71 20 malis gentibus leg. mala gerentibus
22 Mezera eſt Aegyptus מצרים
35 præmunitis al. præmonitus
72 30 beneficis al. beneficijs
34 hoc al. hic
40 firmato al. confirmato
42 præſidebit al. poſſidebit
46 iudice al. uindice
73 6 inuocarent al. inuocaret
12 A al. An
13 quomodo leg. quia Deo cõnumerentur
18 hoc leg. hic
19 terminetur al. timeretur
25 præmuniens pro præmonens
30 decannos al. decanos. leg. de cauernis
37 interueniens al. inueniens
74 6 qui leg. quæ
10 refutabimus pro reijciemus
17 præmunientes al. præmonientes leg. præmouentes
27 ueſtri al. noſtri
76 14 peccamina al. precamina
30 ſpem al. ſpe
31 Diſcernentis al. diſcernentibus hæc
77 33 oſtium al. hoſtia, uel ad hoſtiam
37 ſeruiens pro famulo
78 28 hic al. huc
79 7 perſuaſione al. perſuaſionem. leg. perſuaſionum
80 4 reuertite pro reuertimini
9 uſq; leg. uſquequo
34 Mezara al. Mezaran, id eſt Aegyptum
81 2 meiq; al. nunquam
6 iuſtitiã al. inſcitiã nequanquã reliquiſtis
11 diſcernens al. diſcerpens
19 meſſes pro ſegetes
20 diem leg. diei
43 & teneb. al. aut tenebræ
47 fabricetis al. eorum opponitis
82 1 uidet al. uide. leg. uidelicet
4 Redimendo al. tribuendo redimendo non colligentur. leg. pro ſe redimendo tribuerent, non colligentur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

8 computi al. compoti
29 prædeceſſorum al. præceſſorum
83 3 quæq; al. quem
25 poſteriorum al. poſterorum
43 uere al. ferè
84 5 noſtra al. ueſtra
38 dinumerationis al. dinumerationes
85 2 Quoniam al. Quum
5 Alchitrã. Arab. מן קטרלבין de uinculis
15 nolentibus al. uolentibus
19 non minus leg. nihilo minus
26 geſtabilem leg. guſtabilem
29 dimittentes al. emittentes
30 hæredes al. hæredem
40 ſuaq; al. ſuisq;
44 quarum quam pro aliquam
86 15 aliàs pro aliò
26 Alhigero Arabice אלחגר
32 immenſo al. immenie
35 diſcerptores leg. diſceptores
47 canidicum al. cauſidicum
87 45 prædicendo al. deprecans
89 2 ſyropus al. ſyrobus
4 ſapientibus al. à ſcientibus
25 proficuum leg. proficua. & pro Ita al. Itaque
30 quæremus al. poſtulabimus
91 6 illis al. illis deinceps auxiliati
11 forſis pro forſan, uel fortaſſis
21 computum al. compotum
22 priuatos al. primates
28 hocq; al. hoc
41 alioquin al. alloquium
92 6 terras leg. terræ. & pro applicare al. amplificare
93 2 tuis al. ſuis
45 amœnam al. auream
94 33 hoc al. hic
38 arrachim al. arrakim
42 ſopitionis al. ſopitiemus
45 demirationem al. demonſtrationem
95 10 uidentur al. uidetur
26 CCCLX al. CCCIX
27 hæc al. hic
39 parabolam al. parabola
40 circumſitos al. conſitos
44 dolendum al. delendum
47 quid leg. quum
96 5 diffluctum al. defluxum
20 perlegent al. perleget
97 10 quilibet al. quidlibet
26 immenſus al. immiſſus
98 4 minutiſſimum al. munitiſſimum
47 in hoc al. ut
99 5 hic leg. hoc
7 arrutebat Arab. רטבן ryteban
13 iminebat al. inemebat. leg. innuebat
21 hic leg. hoc
28 prædica al. prædicta

36 al. Te quidem niſi à me recedas uel lapidibus &c.
100 44 diſtincte al. diſpectéq;
47 nuncium al. omniũ. & Alchima קרבן
101 21 attingente al. obtingente
30 uiſuq; mei leg. iuſſuq; meo
35 formoſo pro modeſto
37 quot al. quod
102 1 exiſtit al. exſtitit
3 cum ſimile al. conſimile
13 An tu al. aut
40 adoptaui al. præoptaui
41 Aſcemeli leg. Aſchemeri
47 quotquam leg. quodquã, pro aliquod
104 21 fictitium pro figmentum
27 Quotquot al. Quorumquot
35 Experte al. expertes
38 quiſquam pro quicunq;
105 3 continuauimus al. æſtimauimus
4 quicquam al. quenquam
5 hominum leg. hominem
20 quoquam al. quoq; leg. Quoquam, pro aliquo aut quocunq;
22 quotquã leg. quodquam pro quodcũq;
30 Hic'ne al. Deſunt iſta, leg. hæc'ne ſerio ſeu ludicrè locutus, &c.
41 hic leg. hoc
106 8 magiſtrum fortè magiſterium
17 Heſdra al. Heſora. Arabice אדרישן idreſora
24 eis leg. ei
29 diſcrepant al. diſcerpant
35 tenditis al. tenderetis
107 9 die al. dij
8 aberrabit Aberrare, pro repellere
38 adoratur al. honoratur
44 Haran al. Haram
46 hic leg. hoc
108 23 meſquide al. meſquidem
36 autem al. aut
109 9 niſi pro ſolo, uel duntaxat
12 in credulitate leg. in incredulitate
22 culicem al. calicem
40 Alferdeum al. aifferdeum legen. Alphar deus
45 VII. operibus. leg. uirorib. uel uiroperib.
110 1 intinctioni leg. fortè inter incommoda
7 hic leg. hoc
11 Tannor al. Tamnor. leg. tannoro
20 humanam al. mundanam
21 item leg. iterum
45 prohibente al. perhibente
111 10 auferemus leg. auferremus
16 uiuitis al. initis
44 telluri al. tellure
112 7 tum corruptus. al. tamen
10 hic leg. hoc
20 hic leg. hoc
30 placitum al. placidum

39 tempo-

39 temporibus al. turpibus
113 21 nutabunt al. mutabunt
36 nocte al. noctem
47 debetur leg. debetur, ipſius officiũ eſt
114 7 pollutarũ. al. pollitorũ leg. interpellatorũ
8 ueſtro. lege noſtro. & Ad al. deeſt
14 uel utrius. al. utriúsue, pro alterutrius
19 libito al. libro
24 miniſtraturo leg. monſtraturo
37 Hæc al. hic
43 hic leg. hæc
115 9 athomi leg. atomi
17 contẽptui. al. contemplũ leg. contẽptim
20 poneremus al. ponemus
26 miræ al. mire ſi[...]uerſurus
31 diuerteret pro diuertiſſet
116 14 quicquam al. quidem. ead. lin. uetantes al. uocantes
27 Hæc al. Hij
28 Si leg. Sed
43 intimentur leg. timentur
117 1 noſter al. ueſter
5 cum al. deeſt
26 quod al. quot
29 uiam prauam al. ſunt praua
35 utrunq; al. noſtrumq́;
118 25 noſtris al. ueſtris
34 profer al. proferatq́; & perfectaq́;
119 19 ſunt al. ſint
22 liber illis al. deeſt
23 mimos al. minimos, uel minime
26 ſunt al. ſint
29 ratione al. rationeq́; dici
33 foco al. facto. Et pollicitus al. pollicita
33 hic leg. hoc
120 8 qua leg. Quare
30 ſciſcitante al. ſciſcitantem
34 Gyrauit al. generauit, al. Gyrauit. al. uir autem
36 pertemptet leg. pertentat
38 Sede al ſedẽ. al. ſede leg. ſede quidẽ ſua
40 aduectam leg. aduecta
42 pauimentum al. peramentum. leg. per pauimentum
47 diſgregatè al. diſgregatæ
2 augurium al. augumini
121 8 Ingenium pro re ingenioſe inuenta & excogitata
17 ambiguiter al. ambigunt, renuunt
40 tandem pro deniq;
122 8 hominibus al. donum
13 hæc al. hic
17 commodus al. commodius
18 præcellens al. præcellentes
19 leg. & exercitibus ſuis
19 Eum al. Cum
19 eſſe al. eſt
41 hoc al. hic
43 attulerit al. attulit

123 8 uerecundæ al. uerecundiæ
11 puellarum al. puellam
20 uel al. illis
26 hale leg. alæ
28 leg. gentiq́; ſuæ malæ
38 autem al. aut
43 copia al. copiam
124 16 perferunt al. referunt
21 haram al. horam
44 Karon al. Baron. Arab. קארון
47 extimes al. exuinas
125 3 reſpondebat al. reſpondebit, hic
5 deſtructas al. deſtructos
6 uoluit al. noluit
17 uenturis al uenturus
20 diſcuſſurus al. diffuſiſſimus
29 couniendum al. commerendum. leg. connumerandum
30 hoc al. hic
126 8 uindex al. iudex
9 ueſtrorum al. noſtrorum
19 Vtte al. ullo
127 8 propter al. ſuper
10 Vos al. Nos
29 Chriſtiani. Arab. רום populus Romanus. Sic enim Imperator Conſtantinopolitanus tum uocabatur
32 fert al. fiet
38 mira facient. al. facientium malum
47 & è nobis. al. & nobis fœm. nobiſcum
128 18 quæq́; al. quàm. leg. quanquam
23 quæ leg. quanquam
28 fructificat al. fructificet
37 uobis al. nobis, noſtras, noſtris
43 fient al. fiant
45 tandem pro denique
129 10 optime al. optimi
14 uadentes. al. uendentes. uel deuias uendentes
15 ſeu leg. ceu
22 Aluchmen. Arab. Lotmen לקמאן
28 fomentando pro fouendo
29 biennium al. bigeminum
38 gyromagus leg. gyrouagus, pro erro
41 & cœli abundet &
130 5 quoq; al. quaquam. leg. nullius quoquam, pro nullius prorſum
7 mariñ al. Imarum, leg. marium uel. maris Incauſtum pro atramento ſcriptorio
12 quod al. qui
29 ſpacioſa al. ſpecioſa
30 noſtri al. ueſtri
44 cum leg. quem
131 5 quot al. qui
9 fides al. fines
18 illac al. illas
36 ſuperueniſſent al. ſuperueniſſet
44 certus mortis al. cæcus. Certus mortis, qui putat ſibi mortem imminere

132 5 ſubcubuerunt leg. ſuccubuerunt
13 hæredes al. hæres
20 & ipſum aliàs & deeſt.leg. etiam
benefaciendi
23 ueſtris al. noſtris
34 quidem al. quidam
40 ueſtriſq; al. noſtriſq;
46 ſe nunciat pro, ipſos habituros
133 1 præſtat al. præſtant
6 ſubcumbere pro concumbere
17 Quærens al. quęrenti, aut quolibet
23 Cumq; al. Cum
32 quóuis pro ubicunq;
38 cauſæ al. cauſa uidetur
134 11 hoc al. hic
18 ueſtris al. noſtris
23 paropſides al. parapſides
25 rariſſime al. rariſſimi
29 Cheib al. Theib. Arab. עייב
32 tamarintas al. tamarintam. uoluit dice tamoratem. Arabice uidetur Caphura arbor poni, ut medici quidam uocant.
39 quam. al. quàm, pro tantum quantum
45 quia leg. qui
135 1 aduentus al. aduentum
20 dicemus al. cum dicemus
31 eum al. tantum
136 18 inducit al. inducet
19 ueſter al. noſter
20 alkitiner al. alritiner. leg. Alkitmer Arab. קטמירין
32 cōtradictis, id eſt quum eis cōtradiceretur
38 completuram al. completam
43 ſericeas pro ſericas, & Deum. al. ad eum leg. Deum, uel à Deo
137 22 niſum al. uiſum
30 unquam al. nunquam
42 quam pro quantum
44 permittebatur al. permittebat
138 1 ignoratarum, al. ignotarū. leg generatarū
9 equituras pro uecturas
15 ſiue al. ſine
17 necquicquam al. nec quotquam
19 qui pro quis
22 accubitati pro ſuffulti
23 placitum al. placidum
26 Quum al. Quoniam
32 nec. leg. ne. Vel, al. uobis
46 Imo, affirmantis, pro ſanè, uel hic ſane
139 2 ſeriem al. ſerie
34 nobis al. uobis
43 ezetus, al. ezecus. leg. ezecum, Arab. אלוקים ut 54. Et eod. cyros al. cyrros
45 quiddam al. quidam
140 1 corde al. Deo corde puro
2 finis al. ſuus
15 pueri al. purè mitis. al. tu es mitis
28 Alioq; al. Aliena
29 quæ al. quare. & Balen al. Balem
33 Iezin Ieſeſin יאשין
40 in primum. al. In premium, pro primo extraxit
141 21 uiſum, id eſt, ad uidendum
22 Inhalandet, al. inhalandet Arab. Dhoalauthed, pro arbore. Arab. קלחנבת
25 computi al. compoti
29 memor es al. memores
32 cauſantibus al. cantibus
37 nobis. al. uobis & pro coniungentes, contingentes
46 pro iuſſu al. permiſſu
142 5 ſubmerſores al. ſubuerſores
6 compito al. compoto, & pro nobis, uobis
8 mihi al. inde
22 igneum al. ignium
143 12 ſumpta al. ſumptam
13 ueſter al. noſter
17 dicturum al. dictorem
18 deſiſtite al. deſtitite
144 33 qua. leg. quæ ſæpius ab illo deriſa
36 hoc al. hic
145 10 ſonitu al. ſonitum
32 per al. Poſt
146 6 uindex al. iudex grauiſſimos
10 Haaran, Hemen האמיאן
32 Hem, al. Heum, leg. Hemen
147 2 inſumus al. infirmos
29 iuuentute al. iuuentutem mediam
30 pereunt al. peremit
148 39 potiti al. poſiti
14 ſic al. ſicut
18 incumbet al. Incumbent
34 punimus leg. puniuimus
149 39 ueſtris al. noſtris
3 ueſtri al. noſtræ leg. ueſtri
150 13 adhærete al. adhærente
15 perficiens al proficiens
27 properantur al. proërrantur. leg. properant
151 24 reſpondentes al. reſpondente
43 uobis leg. nobis. & pro tenderetur. leg. tenderent
152 1 ponentium al. potentium
7 nos leg. uos
30 Socius hodie legendum
36 gentiq; al. gentiſq;
153 7 ueniens al. aduenient
25 Imò. puto pro uerum, nos ſcimus.
154 15 Tuba. Arab. התובא uel apiculo uariato התבא thethone, uel Thethobe
155 5 leg. uoluntatis, aut uoluntatum
21 hoc al. hic
23 obliuiſcor al. obliuiſcar
156 5 hoc al. hic
6 neq; me. al. uiæ ueniſſe cum hic
33 quod al. quid
34 exiſtet

34 exiſtet al. extitit
40 percepto al. præcepto
157 8 Machumetum al. Machometum Arab. Machmed
9 credentes al. credentibus prauis
11 litibus al. in litibus
10 confundit al. confudit
71 dixiſtis al. dux eſtis
47 facient al. faciet
158 39 neque per al. nequaquam
159 13 credentibus al. quærentibus
16 proſpicientes al. proſpicitur
32 procedere al. præcedere
33 aliquam al. aliquem
34 percepto al. procepto leg. præcepto
160 33 parua. Intelligenda eſt mora
34 nos al. uos
35 ſummè al. ſumma
36 plicæ al. plica
32 Pharaonis. In Arab. poſt Pharaonem Lot ponitur. Eadem linea Tuba. al. Thobba תמע
35 quin leg. quando
39 limaciter pro limis oculis
44 quin al. quando
161 5 quoquam pro uſquam
15 contenti al. contempti
27 ueſtris al. noſtris
28 ueſtrum al. noſtrum
33 ipſos al. ipſius
162 4 hoc al. hic
6 inoleuit al. uiolauit
7 diſceſſeris leg. diſceſſeritis
ead. lin. deſiſtas al. reſiſtas
11 pœna al. pœno
163 6 noſter al. ueſter
39 Acheare al. Aſcheare Arab. אלשערי & Arab. Almorth phethethe
164 13 Dei al. adei
18 illis os al. illos ducendo
39 uobis al. nobis
41 dicentem al. dicente
165 4 quid al. quis
8 celcal. Arab. צלצל zelzel quod Hebræis & Syris umbram ſignificat
24 ante al. autem
26 hic leg. hoc
30 tapetis pro tapetijs uel tapetibus
36 horum al. hoc al. hic
44 pentrebit al. melit leg. tremit uel tremebit
166 2 directos leg. directè
20 uobisipſi al. nos
25 noſtra uis atque al. noſtrum atque uirtus, & aquas al. aquam
29 ſacris al. ſacrè
167 34 nos al. uos
168 7 inuocanti pro uocanti uel innitenti
17 merito al. marito

169 10 ſubuendente al. ſuperbiente
15 conculcabuntur al. condalcabuntur leg. conculcabuntur
18 diligit al. diliget
30 ſecueritis al. ſecuritis
33 terreſtrijs al. beſtijs. & exuuijs
35 Quicquid al. quicquam
170 4 ſemotim al. ſeniotim
6 ſuam leg. ob ſuam
27 hoc al. hic
171 2 eaſq́; leg. eoſq́; fidei
20 diſcrepat. leg, diſcreparet uel diſſiparet
24 Machumetus al. Ahamettus
32 Hoc al. Hic
33 ueſtra al. uiam
172 20 Ad te al. A te
173 9 ueſtriſq́; al. noſtriſq́;
12 animum al. omnium
21 utilimum pro utiliſſimum
41 pugnantibus al. prægnantibus
174 15 obſtinaciter al. feſtinaciter al. hoſtinaciter
175 1 etiam al. eſt
4 uocum al. focum
10 quod uobis al. pro uos
13 feret al. ferè
18 ſibi pro illi
25 eijciet pro eripiet
27 bonam al. horam
47 tamen al. tantum
176 30 computum al. compotum
33 modoq́; al. meoq́;
35 dono al. donum
36 nobis al. uobis
177 22 dicere al. ducere
24 confeſtim al. confeſſa
34 caſtigauerit. Coniunctiua pro indicatiuis præteritis imperfectis
178 1 Schuan. Arabice ita ſcribuntur uden, Soaahan, Iaguthe Iehuke. non ponitur autem Iannea
26 uir al. uiri
37 Tu al. tuo al. ô
179 1 fraudetur. Arab. monphatirun, ſignificat autem בטר ſyris frangere ac rumpere
180 1 poſtremè. Eſt aſyndeton ſed legendum poſteriúſue
19 exequenter al. exequuntur
30 collectos al. collectis
31 zelzebil, Arab. שלשביל ſelſebilam
46 diſcreturos al. diſcretores
181 1 findetur. al. fundetur leg. findet uel ſcindet
24 morita uel oritur
26 ueſtræq́; al. noſtroq́;
31 portas al. porta
34 quid pro aliquid
182 2 coactas al. incoactaſq́;
8 Pharaonem ut ipſum. Hæc in altero exemplari omnia deſunt

Confeſſum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Confeſſum ſe Deum eſſe maximum, indéque ſemper contradicentem Moyſi, quem Deus affatus in loco benedicto, iuſſit eum adire Pharaonem.
13 ſtabilem al. ſtrabilem
15 quidem al. quidam
21 optabunt al. optabant
45 inter ſe al. inter
183 7 certæq́ʒ al. ueſtræq́ʒ
33 thoſnez al. Thoſuz. leg. Theſnimin
184 11 reſipuerint al. reſpuerint
25 dolorum al. à dolus
29 Vaca al. uota
33 niſi uita, &c. Planior erit contrarietas illa, niſi cum uita. Nam ſemel atq; iterum dicit damnatos nec uiuos mortuos
42 ſufficente al. ſuffic enter
185 2 ante quem al. antequam
7 Herantis al. Herantans
8 ermolatori al. erinolator
27 conquærens al. conquirens
41 interficiendæ al. interficiente
186 5 eleemoſynarius, pro miti & benefico in egenos
16 commutabit al. commutabitur
19 impauidam al. nipandam
28 proficiſcens al. proficiſcentes
29 timens al. timentes
35 alchidera אלקודר alkideri
187 6 infœlicitatem al. infœlicitate
8 anhelo al. anelo
20 Quando al. Quoniam. et ead. lin. exercuit al. excreuit
26 inſequitur al. conſequitur
40 ex al. &
47 Tibi iam font. Paulo aliter apud Arabes legitur.
188 12 Auileah. al. anileathe, ad lin. quoniam al. quando. leg. quin. Arab. אעגי ענה Eagnei Enhu.
201 5 Kabalachar al. Kabalahar
8 poſt quem al. poſtquam
9 Alabez al. alubez
10 Ezerigi al. Azerigi
11 Abhalati al. Alchalachi. ead. lin. Kabalachbar. al. Kabalachor.
15 Ieresab al. Ieſeſab. in Arab. alcon ietharib
21 probaret. al. proparet al. propriorit. forte prophetaret
24 quaſi al. quàm
25 dominus al. ſonus, dominus inquit
202 36 admonitum al. ad nutum
42 uero al. uno
43 continente al. continentem
203 3 hanc lucem al. hominem luci naſciturum
5 Leg. Salech autem Argauna
6 Thaod al. Toad & Tharoch
al. Torach
8 ſanctaq́ʒ al. factaq́ʒ
17 Aabualtzazim al. Abualkazim
36 Qua al. quo. leg. qua, pro ubi, ut iſto tempore locuti ſunt.
42 Alierchamin al. Alierhamin
204 6 afferres al. afferens
14 aurem al. autem
16 Caſiber al. Taſiber uoluit
18 Thebicht al. Thebit
19 Hamieſſa al. Hamieſſa
22 Machit al. Machat
23 pernitentem al. prænitentem
26 Sanctumq́ʒ al. factumq́ʒ
30 Machara al. Maham. ead. lin. Hœrima al. Horeima
31 Atamram al. atamrata
34 micantibus al. micantius
39 poſthæc al. poſt
40 Primo Luie al. lumine futuri prophetæ præfulgẽs. Melic autem genuit Falhrem: Falhrem autem
205 10 pergefactus al. expergefactus
12 Achamet al. Ahamet
19 arreptamq́ʒ al. arreptaq́ʒ
20 Caſiber al. Taſiber
21 in terra al. interea
22 Abrahat al. Arahat. ead. lin. excitaretur al. excitaret
23 extirparet al. exſtuparet
26 captantes al. capientes
30 corruſcat al. chorruſcat
35 Abraahat al. Abhraat
43 Abrath al. Atrahat
206 1 maiorem al. amore
6 Abrach al. Abrahat
15 Vehela al. Behelo, & pauloante Bethala
16 Zaoda al. Zoada
20 producente forte, prodeuntem
24 patuit al. potuit, uel patuerit
26 neſcios al. neſcius
28 qui tuens al. deſunt
31 in arras al. marras
32 Bertam al. Beream
35 coruſcat al. chorruſcat
37 coruſcus al. chorruſcus
38 Alathor al. Alahor
39 filij al. filiæ
41 menſium al. menſorum, uel menſarũ
46 fruſtrabar pro fruſtrabatur
47 quiquam pro aliqui
207 11 actione al. occaſione
15 Azuchri al. Azuhri
19 uenerit al. uenit
24 Quamplures pro complures: ead. lin. al. reſpuerint
27 dulcheia al. Dulheia. ead. lin. Arraſia al. Aeraſa
33 aſſignaret, pro iudicaret, & ipſe, pro ipſi

34 diebus